

ZA VKLJUČEVANJE ROMOV

Ko je leta 1995 v reviji *Socialno delo* izšel članek Lene Dominelli »Antirasistične perspektive v evropskem socialnem delu«, prvi članek v reviji, ki je neposredno obravnaval rasizme v socialnem delu, je urednik v uvodniku zapisal:

Rečemo lahko, da se pri nas pojavljajo zelo podobni – dobro znani – problemi kot v Evropi, o kateri piše avtorica, in da ima zato socialno delo v tej zvezi zelo podobne naloge. Mislimo sicer, da jih kar dobro tudi že izpolnjuje, čeprav še brez posebne refleksije, in prav temu streže članek, ki smo ga uvrstili v pričujočo številko.

Na tem mestu, po 15 letih, poglobljeno nadaljujemo z dvojno tematsko številko, ki je posvečena etnično občutljivemu socialnemu delu, konkretnije socialnemu delu z Romi. Prav refleksija bi morala biti v socialnem delu nenehno navzoča, še posebej pri delu z manjšinskimi, marginaliziranimi družbenimi skupinami, pri katerih praksa lahko hitro postane vrednostno usmerjena. Večina prispevkov zajema prav to – refleksijo o obstoječem stanju oz. etnični realnosti Romov v Sloveniji, nekaj drugih objav, predvsem poročil iz prakse, pa pokaže tudi možne strategije preseganja družbene izključenosti.

V zadnjih letih so teoretske razprave in raziskave o izključenosti Romov postale številčnejše. Vendar pa je tako v socialnem delu kot tudi v drugih vedah razmeroma malo besedil, ki se lotevajo načinov oz. strategij za večjo socialno vključenost Romov. In prav temu je namenjena dvojna številka. Pravzaprav zajema oboje, teoretske razprave in prikaz strategij za

večjo socialno vključenost Romov, saj je za načrtovanje boljših praks najprej treba poznati prakse izključevanja.

Zakaj prav Romi? Ker jih je v Sloveniji več kot madžarske in italijanske manjšine skupaj, pa kljub temu nimajo pravnega varstva manjšinskih pravic. Ker so bili, odkar so se začeli priseljevati na ozemlje današnje Slovenije v 17. stoletju, žrtve odkritih in prikritih diskriminacij, ki so dosegle vrhunec v času nacizma v obliki genocida, in ker se »tih genocid« v obliki asimilacije pogosto dogaja še danes. Ker so, tudi zaradi vsega naštetega, še danes ena najbolj izključenih družbenih skupin, pri čemer se izključenost prenaša iz roda v rod. Ker teme o etničnosti v teoriji socialnega dela niso bile navzoče, tudi praksa socialnega dela ni posegala v bistvo problemov, s katerimi so se srečevali pripadniki etničnih skupin.

Številni prispevki namreč pokažejo, da pogosto tudi socialne delavke in delavci pripomorejo k izključevanju Romov. To marsikdo težko sprejme, saj so družbena pričakovanja od socialnih delavcev vse prej kot takšna. Pa vendar socialno delo ne deluje na nevtralnem področju, v vakuumu, in tako tudi na socialne delavce vplivajo prevladujoče večinske kulturne podobe o »tipičnih« Romih, ki se kažejo kot kulturni primanjkljaji oz. kulturni odkloni.

Ne nazadnje pa me je k pripravi posebne številke spodbudila tudi misel zdaj že upokojene socialne delavke, ki je 37 let delala z Romi:

Sporočam vam, da sem osebno zadovoljna, ker se lotevate tematike, ki je v današnji družbi, predvsem pa v okolju, kjer delamo, zelo

aktualna. V vsem svojem času zaposlitve sem doživela skupaj z Romi tudi veliko krivic, ki so se jim zgodile. Tudi sedaj, ob vseh milijonih, ki jih za Rome namenjja država, ugotavljam, da je osnovni namen povečati nadzor nad njimi, namesto da bi jim ponudili človeško pomoč. Na žalost je zelo močna težnja občine in države, da tudi CSD pomaga izvajati neko obliko represije nad njimi. Zato se mi zdi toliko pomembnejše, da bi se strokovni delavci usposabljali za socialnodelovno delovanje, ker bi na ta način lahko bolj samozavestno zagovarjali svoja stališča in tudi Romom zagotavljali tako pomoč, ki jim omogoča ohranjati človeško dostojanstvo. Sama odhajam v letošnjem letu v pokoj, vendar z lažjim srcem, ker tudi fakulteta temu področju posveča večjo pozornost in bodo strokovni delavci imeli pri svojem strokovnem ravnanju več opore, kot smo je imeli doslej.

Naj za konec z velikim zadovoljstvom dodam, da je bil odziv avtorjev na naš poziv, naj pošljejo svoje prispevke za številko o Romih, izjemen. Tako kaže, da bomo dočakali še kakšno »romsko« številko *Socialnega dela*.

Špela Urh